

LAUSUNTO

VN/22658/2024

Lausunto 6.8.2024

Vastaanottaja: Oikeusministeriö

Aihe: Hallituksen esityksen luonnos laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausuntopyyntönumero: VN/15985/2024

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (Tane) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta.

Tane toteaa, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevien poliittisten päätösten tavoitteena tulisi lähtökohtaisesti olla näiden edistäminen. Hallituksen esityksessä näin ei ole, minkä takia Tane ei kannata esitettyä uudistusta. **Tane katsoo, ettei esitystä tulisi viedä eteenpäin.** Toimipaikkakohtainen yhdenvertaisuussuunnittelu tulisi säilyttää ennallaan varhaiskasvatuksessa.

Tane huomauttaa, ettei yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen ole hallinnollinen toimi eikä varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitteluelvoitteita tulisi nähdä hallinnollisena taakkana, kuten hallituksen esityksessä asia ilmaistaan (s. 12). Lasten yhdenvertaisuuden edistäminen ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laatiminen ei myöskään ole lisätyötä, kuten hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää (s. 11). Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen ja yhdenvertaiseen oppimis- ja kasvuympäristöön. Kyse on keskeisestä osasta laadukasta varhaiskasvatusta.

Hallituksen esitys pyrkii siirtämään yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisen nykyistä huomattavasti kauemmas lasten kanssa tehtävästä työstä. Kuten esityksessäkin todetaan, uudistuksen riskinä on, että varhaiskasvatuksen henkilöstöä koulutetaan jatkossa aiheesta vähemmän, ja että toimipaikkakohtaisesti käytäisiin vähemmän konkreettista keskustelua

yhdenvertaisuuden tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Jatkossa lapsille ja heidän huoltajilleen ei myöskään varattaisi mahdollisuutta tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Tämä on selkeä heikennys nykytilaan.

Toimipaikkakohtaisuuden etuna on se, että se tuo yhdenvertaisuustyön lähelle. Eri toimipaikat eroavat keskenään, joten toimipaikkakohtaisuus mahdollistaa näiden erojen huomioimisen esimerkiksi lasten erilaisten taustojen osalta mutta myös toimipaikkojen käytössä olevien fyysisten tilojen näkökulmasta.

Tane huomauttaa, ettei yhdenvertaisuuden edistämismääräyksen varhaiskasvatukseen osalta poistu esitetyn uudistuksen myötä. Sen sijaan esityksellä luovuttaisiin toimipaikkakohtaisista yhdenvertaisuussuunnitelmista, jotka ovat keskeinen väline tämän veloitteen toteuttamiseksi. **Norminpurun sijaan hallituksen esitys heikentää yhdenvertaisuuden edistämistä ja näin ollen lasten asemaa.** Tane kysyykin, miten jatkossa on tarkoitus varmistaa, että yhdenvertaisuutta edelleen edistetään konkreettisesti ja suunnitelmallisesti varhaiskasvatuksessa.

Uudistuksesta saatavat säästöt ovat erittäin pienet

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että muutoksesta aiheutuva säästö kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen olisi yhteensä noin 43 904 euroa vuodessa.

Tane kuitenkin huomauttaa, ettei tässä arviossa ole huomioitu niitä uusia kustannuksia, joita tulee korvaavien laajojen yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta. On syytä olettaa, että varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien etäällä toimipaikoista laaditut suunnitelmat tulevat edellyttämään aktiivista ja tehokasta jalkauttamista. Ilman siihen varattuja resursseja, ei tulevilla suunnitelmilla voida olettaa olevan konkreettista vaikutusta yhdenvertaisuuden edistämiseen ja syrjinnän ehkäisyyn varhaiskasvatuksen parissa.

Lisäksi voidaan todeta, että lainsäädännön muuttaminen näin lyhyellä aikavälillä aiheuttaa kustannuksia, mitä esityksessä ei tuoda ilmi. Jo tehty työ voimassa olevan lainsäädännön täytäntöön panemiseksi jää hyödyntämättä täysimääräisesti. On esimerkiksi oletettavaa, että yhdenvertaisuussuunnittelutyö on monissa varhaiskasvatuksen toimipaikoissa jo käynnistetty yhdessä tasa-arvosuunnittelutyön kanssa. Opetushallitus on myös jo julkaissut kattavan ohjeistuksen suunnitelmien laatimisen tueksi.

Edellä olevat huomioden, on oletettavaa, ettei säästötoimenpide tule olemaan edes esityksessä mainitun suuruinen. **Uudistuksella saatavat säästöt ovat erittäin vähäiset,** kuten Opetushallituskin on lausunnossaan todennut.

Hallituksen yhdenvertaisuuden edistämisen tulisi olla johdonmukaista

Tane huomauttaa, että esitetty lakimuutos on ristiriidassa muun muassa hallitusohjelman, rasismien torjumista ja yhdenvertaisuuden edistämistä koskevan toimenpideohjelman sekä lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman kirjausten kanssa.

Nykyinen lainsäädäntö on ollut voimassa vasta hieman yli vuoden eikä siirtymäsäännös ole vielä umpeutunut. Lainsäädännön muuttaminen ilman tietoa nykyisen lainsäädännön vaikutuksista ei edesauta pitkäjänteistä yhdenvertaisuuden edistämistä ja luo epävarmuutta vastuuviranomaisille ja varhaiskasvatuksen järjestäjille ja palveluntuottajille.

Hallitus viestii esityksellään, ettei yhdenvertaisuuden edistämistä varhaiskasvatuksessa koeta tärkeäksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien vaikutuksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistymiseen varhaiskasvatuksessa tulisi seurata ja lainsäädännön toimivuutta arvioida ennen kuin tehdään esityksiä voimassa olevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu tukevat toisiaan

Varhaiskasvatuksen parissa tehtävä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelu tukevat toisiaan. Hallituksen ehdottamien yhdenvertaisuuslain muutosten myötä yhdenvertaisuussuunnittelovelvoite ja tasa-arvosuunnittelovelvoite eriytyisivät toisistaan. Näin ollen muutos uhkaa heikentää myös tasa-arvosuunnitelmien laatua ja esimerkiksi risteävän ja moniperusteisen syrjinnän tunnistamista ja torjumista.

Muut huomiot

Lisäksi Tane pitää tärkeänä sitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksamiseen ja työoloihin kiinnitetään huomiota. Kuten esityksessäkin todetaan, haasteita on havaittu muun muassa henkilöstöresurssien riittävyyden suhteen. Edellä mainittu ongelma ei kuitenkaan johdu yhdenvertaisuustyöstä ja siksi ratkaisukeinot tulisi löytää muualta, kuten varmistamalla riittävät resurssit ja huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista.

Karoliina Partanen

puheenjohtaja

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Taina Riski

pääsihteeri

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta